

Om ordbøkene (*bokmål*)

Les dette på [nynorsk](#).

Read this in [English](#).

Nynorskordboka og *Bokmålsordboka* er enspråklige ordbøker for henholdsvis nynorsk og bokmål. De viser skrivemåter og bøyning i tråd med de gjeldende normene og oppgir betydninger, brukseksempler og korte etymologier. De ble utgitt første gang i 1986, produsert gjennom et samarbeidsprosjekt mellom Universitetet i Oslo og Språkrådet, og er siden kommet i flere utgaver.

I trykt form er *Nynorskordboka* og *Bokmålsordboka* store ettbinds ordbøker. For mer informasjon om hver ordbok se nedenfor.

Nynorskordboka og *Bokmålsordboka* ble først redigert av leksikografer fra [Institutt for lingvistiske og nordiske studier](#) ved Universitetet i Oslo, i samarbeid med [Språkrådet](#). I 2016 ble ansvaret for *Nynorskordboka* og *Bokmålsordboka* overført fra Universitetet i Oslo til [Universitetet i Bergen](#), mens Språkrådet fortsatt er partner.

[Enhet for digital dokumentasjon](#) ved Universitetet i Oslo utformet databaseformatet og tilpasset ordbøkene for nettpublisering (fra 1994). Dette ansvaret ligger nå hos Universitetsbiblioteket og IT-avdelingen ved Universitetet i Bergen.

Nynorskordboka og *Bokmålsordboka* kom på nettet i 1994. Nåværende grensesnitt ble publisert i 2009. Ordbokportalen tillater både felles og separate søk, og ordbok.uib.no kan også nås gjennom dictionaryportal.eu.

Institusjonene bak ordbøkene

Universitetet i Bergen og Språkrådet eier og driver ordbokportalen for *Nynorskordboka* og *Bokmålsordboka*. Språkrådet er statens fagorgan i språkspørsmål og har som oppgave å sette offisiell norsk språkpolitikk ut i livet på vegne av Kulturdepartementet. Språkrådet forvalter rettskrivningen for bokmål og nynorsk.

Universitetet i Bergen er ansvarlig for IKT og teknisk støtte og utvikling for ordbokportalen, og for redigering av ordbøkene i samsvar med de offisielle rettskrivningsnormene.

Opphavsrett

Innholdet i *Bokmålsordboka* og *Nynorskordboka* er beskyttet av opphavsrett, jf. lov om opphavsrett til åndsverk m.v. Det må ikke kopieres fra denne boken i strid med åndsverksloven eller avtale om kopiering inngått med Kopinor, interesseorgan for rettshavere til åndsverk. Kopiering i strid med lov eller avtale kan medføre erstatningsansvar og inndragning, og kan straffes med bøter eller fengselsstraff.

Ønsker du å sitere en artikkel i *Bokmålsordboka* eller *Nynorskordboka*, anbefaler vi å oppgi når artikkelen ble henta (lest), f.eks. slik:

«Hvordan». I: *Bokmålsordboka*. Språkrådet og Universitetet i Bergen.
<<http://ordbok.uib.no>> (henta 4.12.2019).

Begge eierne av ordboka, Språkrådet og Universitetet i Bergen, bør oppgis i referansen.

Bokmålsordboka

Ordboka kom ut første gang i 1986 og var utarbeidet av Avdeling for bokmål ved Norsk leksikografisk institutt, Universitetet i Oslo, i samarbeid med Norsk språkråd. Den faste redaksjonen bestod av Marit Ingebjørg Landrø og Boye Wangensteen. Bokmålsordboka har om lag 65 000 oppslagsord. Disse var med på å utarbeide manuskriptet til Bokmålsordboka:

Marit Ingebjørg Landrø	a–g
Boye Wangensteen	h–hu
Øyvind Haaland	hv–hå
Boye Wangensteen	i–k
Nina Fritzner Skadberg	l–m
Lars Anders Kulbrandstad	n–o
Kåre V. Nilsen	p–pa
Boye Wangensteen	pe–pn
Lars Anders Kulbrandstad	po–pr
Boye Wangensteen	ps–s
Jan Engh	t–tille
Øyvind Haaland	tillegg–TNT
Marit Ingebjørg Landrø	to–toårs
Nina Fritzner Skadberg	tr–u
Kristin Aass	v
Nina Fritzner Skadberg	w–å
Marit Ingebjørg Landrø	revisjon av l–m
Boye Wangensteen	revisjon av n–o
Øyvind Haaland	revisjon av to–tå
Boye Wangensteen	revisjon av u–å
Håvard Hjulstad	EDB-opplegg

Utgaver:

1. utgave 1986 Universitetsforlaget	Forord
2. utgave 1993 Universitetsforlaget	Forord
3. utgave 2004 Kunnskapsforlaget	Forord
3. reviderte utgave 2005 Kunnskapsforlaget	
Nettutgave 2016–2018	Bjørghild Kjelsvik, redaktør 2016–2018 Terje Svardal, redaktør 2017–2018 Christian-Emil Ore, UiO, IT-format.
Revisjon av <i>Bokmålsordboka og Nynorskordboka</i> 2018–2023	Revisionsprosjektet Anne Engø, redaktør 2018–2023 Marita Kristiansen, redaktør 2020–2021 Marie Lund, redaktør 2020 Gunn Inger Lyse, redaktør 2018–2023 Mikkel Ekeland Paulsen, stipendiat 2019–2023 Margunn Rauset, prosjektleder 2018–2023 Bente Selback, redaktør 2018–2023 Kari-Anne Selvik, redaktør 2018–2023 Terje Svardal, redaktør ved Språksamlingene Kvalitetskontrollører i Språkrådet: Sturla Berg-Olsen, seniorrådgiver Knut E. Karlsen, seniorrådgiver Dagfinn Rødningen, seniorrådgiver

Nynorskordboka

Ordboka kom ut første gang i 1986 og var utarbeidet av Avdeling for nynorsk ved Norsk leksikografisk institutt, Universitetet i Oslo, i samarbeid med Norsk språkråd. Redaksjonen bestod av Marit Hovdenak, Laurits Killingbergtrø, Arne Lauvhjell, Sigurd Nordlie, Magne Rommetveit og Dagfinn Worren. *Nynorskordboka* har om lag 90 000 oppslagsord.

Redigeringen av førsteutgaven var fordelt slik:

Magne Rommetveit	Føreord, innleiing og brukarretteiing
Sigurd Nordlie og Dagfinn Worren	a–bowlingspelar
Dagfinn Worren	br–cøliakisk
Laurits Killingbergtrø og Marit Hovdenak	d
Laurits Killingbergtrø	e–g
Laurits Killingbergtrø og Sigurd Nordlie	h
Sigurd Nordlie	i
Laurits Killingbergtrø og Sigurd Nordlie	j
Dagfinn Worren og Arne Lauvhjell	k
Marit Hovdenak	l–n
Dagfinn Worren	o
Arne Lauvhjell og Magne Rommetveit	p–r
Dagfinn Worren	s
Arne Lauvhjell og Sigurd Nordlie	t–toårskontrakt
Dagfinn Worren	trabelere–triårs
Laurits Killingbergtrø	tro–uåte
Dagfinn Worren	v
Sigurd Nordlie	w–å
Håvard Hjulstad	EDB-opplegg

Utgaver:

1. utgåva 1986 Det Norske Samlaget	Føreord Innleiing Føreord til 3. opplaget
2. utgåva 1993 Det Norske Samlaget	Føreord
3. utgåva 2001 Det Norske Samlaget	Føreord
4. utgåva 2006 Det Norske Samlaget	Føreord
Nettutgåve 2012–2018	Føreord Oddrun Grønvik, redaktør 2012– 2018 Terje Svardal, redaktør 2017– 2018 Christian-Emil Ore, UiO: IT-format

Revisjon av *Bokmålsordboka* og
Nynorskordboka 2018–2023

[Revisjonsprosjektet](#)

Anne Engø, redaktør 2018–2023
Marita Kristiansen, redaktør 2020–
2021

Marie Lund, redaktør 2020

Gunn Inger Lyse, redaktør 2018–
2023

Mikkel Ekeland Paulsen, stipendiat
2019–2023

Margunn Rauset, prosjektleiar
2018–2023

Bente Selback, redaktør 2018–
2023

Kari-Anne Selvik, redaktør 2018–
2023

Terje Svardal, redaktør ved
Språksamlingane

Kvalitetskontrollører i Språkrådet:
Sturla Berg-Olsen, seniorrådgjevar
Knut E. Karlsen, seniorrådgjevar
Dagfinn Rødningen,
seniorrådgjevar

Forord til Bokmålsordboka

Forord til 1. og 2. utgave

I innstillingen fra Vogtkomiteen i 1966 ble behovet for gode ordbøker for det vanlige skrivende og lesende publikum sterkt understreket. Fra 1970 tok planene om en større ettbinds ordbok for hver av våre to offisielle målformer til å få en konkret utforming. Ordbøkene skulle til forskjell fra ordlister og rettskrivningsordbøker inneholde definisjoner, eksempler og ordhistorie, og de skulle ha med alle tillatte varianter av ordenes skrivemåte og bøyning.

Etter oppfordring fra styret ved Norsk leksikografisk institutt utarbeidet dosent Alf Hellevik i 1972 et notat der fagnemnda i Norsk språkråd ble bedt om å tilrå at Norsk språkråd og Norsk leksikografisk institutt skulle gå sammen om et slikt ordboksprosjekt. Styret i Norsk språkråd gjorde deretter vedtak om at Språkrådet i samarbeid med Norsk leksikografisk institutt skulle gi ut én håndordbok for bokmål og én for nynorsk.

Denne nemnda ble utpekt til å stå for det forberedende arbeidet: professor Einar Lundeby, kontorsjef Arnulv Sudmann og kontorsjef Arnold Thoresen fra Norsk språkråd, dosent Dag Gundersen og dosent Alf Hellevik fra Norsk leksikografisk institutt, professor Bjarte Birkeland fra Det Norske Samlaget og cand.philol. Tom Hustad fra Universitetsforlaget. Nemnda hadde flere møter der opplegg, omfang og redigeringsprinsipper ble fastlagt.

Selve redigeringsarbeidet begynte i mars 1974. Redaktørene for Bokmålsordboka og Nynorskordboka, lederne for bokmåls- og nynorskavdelingen ved Norsk leksikografisk institutt (Dag Gundersen og Alf Hellevik) og kontorsjefene i Norsk språkråd (Arnold Thoresen og Arnulv Sudmann) hadde den første tiden flere fellesmøter der en drøftet og justerte redigeringsprinsipper og redigeringsregler. Norsk leksikografisk institutt har avgitt én redaktør til arbeidet med Bokmålsordboka, det meste av tiden på full tid. Norsk språkråd har fra desember 1974 lønnet én redaktør. Arbeidet har hele tiden foregått ved Norsk leksikografisk institutt med Norsk språkråd som rådgivende organ.

Som ordboksnemnda foreslo, er manuskriptet til Bokmålsordboka og Nynorskordboka utarbeidet parallelt. Bokstavene *a - k* og *v* ble først utarbeidet av nynorskredaksjonen, *i - u*, *w - å* av bokmålsredaksjonen. Deretter byttet redaksjonene manuskript for på den måten å dra nytte av hverandres arbeid så langt det lot seg gjøre. Etter hvert som redigeringsarbeidet gikk fram, viste det seg nødvendig med en viss revisjon av de delene av manuskriptet som ble redigert først.

Disse har vært med på å utarbeide manuskriptet til Bokmålsordboka:

Jan Engh (<i>t - tille</i>)
Øvind Haaland (<i>hv - hå, tillegg - TNT</i> , pluss revisjon av resten av <i>t</i>)
Lars Anders Kulbrandstad (<i>n - o, po - pr</i>)
Marit Ingebjørg Landrø (<i>a - g, to - toårs</i> , pluss revisjon av <i>l - m</i>)
Kåre V. Nilsen (<i>p - pa</i>)
Nina Fritzner Skadberg (<i>l - m, tr - u, w - å</i>)
Boye Wangensteen (<i>h - hu, i - k, pe - pn, ps - på, r - s</i> , pluss revisjon av <i>n - o, u - å</i>)
Kristin Aass (<i>v</i>)

Sekretariatet i Norsk språkråd, særlig konsulentene Vagleik Leira og Svein Nestor og kontorsjef Arnold Thoresen, har lest igjennom manuskriptet og kommet med rettinger og mange merknader og forslag til forbedringer. Det samme har Dag Gundersen ved Norsk leksikografisk institutt gjort. Amanuensis Erik Simensen ved Norsk leksikografisk institutt har gått kritisk igjennom de ordhistoriske opplysningene i manuskriptet til Nynorskordboka. De aller fleste av merknadene hans har også kommet Bokmålsordboka til gode.

En siste gjennomgang og ajourføring av manuskriptet med innføring av de siste rettskrivningsforandringene (til og med 1984), rettinger og andre forbedringer er gjort av Marit Ingebjørg Landrø (*a - g, l - m, v*) og Boye Wangensteen (*h - k, n - u, w - å*).

Manuskriptet er skrevet på magnetbånd og deretter overført til sats. Håvard Hjulstad har hatt ansvaret for programmering og det datatekniske opplegget og ført tilsyn med dette.

Boye Wangensteen, Norsk leksikografisk institutt, har vært daglig leder for arbeidet med Bokmålsordboka.

Norsk språkråd og Universitetet i Oslo ved Norsk leksikografisk institutt har ytt mesteparten av midlene til utarbeiding og dataføring av manuskriptet. I tillegg har Universitetsforlaget og Kirke- og undervisningsdepartementet, seinere Kultur- og vitenskapsdepartementet, gitt økonomisk tilskudd til arbeidet.

Forord til 2. utgave

I denne nye utgaven av Bokmålsordboka er oppslagsord og bøyninger ajourført i samsvar med rettskrivningsvedtakene i Norsk språkråd. Det er tatt med en rekke nye ord, både ord som er kommet inn i norsk etter at den forrige utgaven kom ut, og andre ord som redaksjonen mener bør være med i ordboka. Det er tatt med mange nye betydninger av ord, og det er tatt med flere eksempler som viser hvordan ordene brukes. Mange av tilføyelsene er gjort etter henvendelser fra brukere av 1.-utgaven. Redaksjonen vil takke alle som har tatt seg bryet med å melde fra om feil og mangler, og den vil sette pris på at de fortsetter med det.

Arbeidet med denne utgaven er utført ved Avdeling for leksikografi ved Institutt for nordistikk og litteraturvitenskap, Universitetet i Oslo. Sekretariatet i Norsk språkråd har gått gjennom manuskriptet og kommet med mange nyttige merknader og ellers bistått med råd og hjelp i arbeidet.

Oslo i mai 1993

Boye Wangensteen

Forord til 3. utgave

Denne 3. utgaven av Bokmålsordboka bygger på de to tidligere utgavene, som kom i 1986 og 1993 og var et samarbeid mellom Avdeling for leksikografi ved Universitetet i Oslo og Norsk språkråd. Oppslagsordenes skrivemåte og bøyning er ajourført i samsvar med de siste godkjente rettskrivningsendringene. Alle ord- og bøyningsformer som er tillatt i gjeldende rettskrivning for bokmål, er tatt med. Vi gjør oppmerksom på at et forslag til en omfattende rettskrivningsreform som Norsk språkråd vedtok i 2003, ennå ikke er godkjent av Kulturdepartementet. Disse reformforslagene er derfor ikke innarbeidd i denne utgaven.

Det er tatt med en rekke nye ord, både ord som er kommet inn i norsk etter den forrige utgaven, og andre ord som redaksjonen har funnet bør være med i ordboka. Det er også tatt inn mange nye betydninger av ord og flere eksempler som viser hvordan ordene brukes. Mange av tilleggene og endringene er gjort etter henvendelser fra brukere av de tidligere utgavene og ikke minst fra brukere av den versjonen av ordboka som er tilgjengelig på Internett. Redaksjonen vil takke alle som har tatt seg bryet med å tipse om nye ord og å melde fra om feil og mangler, og håper at de vil fortsette med det.

Arbeidet med denne utgaven er utført ved Seksjon for leksikografi og målføregransking ved Institutt for nordistikk og litteraturvitenskap, Universitetet i Oslo. Ruth Vatvedt Fjeld har bistått redaksjonen med råd og vurderinger. Manuskriptet er lagt i database av Christian-Emil Ore ved Enhet for digital dokumentasjon ved Universitetet i Oslo. I revisjonsarbeidet har redaksjonen hatt stor nytte av et nytt program for redigering av ordbøker, som er utviklet samme sted av Tone Adele Bjørnstad.

Redaksjonen vil til slutt minne om at Bokmålsordboka er en allmennspråklig ordbok der mer sjeldne fremmedord og spesielle fagord ikke er tatt med.

Oslo i desember 2004

Boye Wangensteen

Om ordbøkene (*nynorsk*)

Les dette på [bokmål](#).

Read this in [English](#).

Nynorskordboka og *Bokmålsordboka* er einspråklege ordbøker for høvesvis nynorsk og bokmål. Dei viser skrivemåtar og bøyning i tråd med dei gjeldande normene, opplyser omtydingar og gjev bruksdøme og korte etymologiar. Dei vart utgjevne første gongen i 1986, produserte gjennom eit samarbeidsprosjekt mellom Universitetet i Oslo og Språkrådet, og er sidan komne i fleire utgåver.

I trykt form er *Nynorskordboka* og *Bokmålsordboka* store eittbands ordbøker. Sjå nedanfor for meir informasjon om kvar ordbok.

Nynorskordboka og *Bokmålsordboka* vart først redigerte av leksikografar ved [Institutt for lingvistiske og nordiske studium](#) ved Universitetet i Oslo, i samarbeid med [Språkrådet](#). I 2016 vart ansvaret for *Nynorskordboka* og *Bokmålsordboka* overført frå Universitetet i Oslo til [Universitetet i Bergen](#), framleis med Språkrådet som medeigar.

[Eining for digital dokumentasjon](#) ved Universitetet i Oslo utforma databaseformatet og tilpassa ordbøkene for nettpublisering (frå 1994). Dette ansvaret ligg no hos Universitetsbiblioteket og IT-avdelinga ved Universitetet i Bergen. *Nynorskordboka* og *Bokmålsordboka* kom på nettet i 1994. Det noverande grensesnittet vart publisert i 2009. Ordbokportalen tillèt både felles og separate søk, og ein kan òg nå portalen gjennom dictionaryportal.eu.

Institusjonane bak ordbøkene

Universitetet i Bergen og Språkrådet eig og driv ordbokportalen for *Nynorskordboka* og *Bokmålsordboka*. Språkrådet er fagorgan for språkspørsmål i staten, og har til oppgåve å setja offisiell norsk språkpolitikk ut i livet på vegne av Kulturdepartementet. Språkrådet forvaltar rettskrivinga for bokmål og nynorsk.

Universitetet i Bergen er ansvarleg for IKT og teknisk støtte og utvikling for ordbokportalen, og for redigering av ordbøkene i samsvar med dei offisielle rettskrivingsnormene.

Opphavsrett

Innhaldet i *Nynorskordboka* og *Bokmålsordboka* er verna av opphavsrett, jf. lov om opphavsrett til åndsverk m.v. Det må ikkje kopierast frå denne boka i strid med åndsverksloven eller avtala om kopiering inngått med Kopinor, interesseorgan for rettshavere til åndsverk. Kopiering i strid med lov eller avtale kan medføra erstatningsansvar og inndraging, og kan straffast med bøter eller fengselsstraff.

Ønskjer du å sitere ein artikkel i *Bokmålsordboka* eller *Nynorskordboka*, rår vi deg til å gje opp når artikkelen vart henta (lesen), t.d. slik:

«Korleis». I: *Nynorskordboka*. Språkrådet og Universitetet i Bergen.
<<http://ordbok.uib.no>> (henta 4.12.2019).

Begge eigarane av ordboka, Språkrådet og Universitetet i Bergen, bør nemnast i referansen.

Bokmålsordboka

Ordboka kom ut første gong i 1986 og var utarbeidd av Avdeling for bokmål ved Norsk leksikografisk institutt, Universitetet i Oslo, i samarbeid med Norsk språkråd. Den faste redaksjonen bestod av Marit Ingebjørg Landrø og Boye Wangensteen. Bokmålsordboka har om lag 65 000 oppslagsord. Disse var med på å utarbeide manuskriptet til Bokmålsordboka:

Marit Ingebjørg Landrø	a–g
Boye Wangensteen	h–hu
Øyvind Haaland	hv–hå
Boye Wangensteen	i–k
Nina Fritzner Skadberg	l–m
Lars Anders Kulbrandstad	n–o
Kåre V. Nilsen	p–pa
Boye Wangensteen	pe–pn
Lars Anders Kulbrandstad	po–pr
Boye Wangensteen	ps–s
Jan Engh	t–tille
Øyvind Haaland	tillegg–TNT
Marit Ingebjørg Landrø	to–toårs
Nina Fritzner Skadberg	tr–u
Kristin Aass	v
Nina Fritzner Skadberg	w–å
Marit Ingebjørg Landrø	revisjon av l–m
Boye Wangensteen	revisjon av n–o
Øyvind Haaland	revisjon av to–tå
Boye Wangensteen	revisjon av u–å
Håvard Hjulstad	EDB-opplegg

Utgåver:

1. utgave 1986 Universitetsforlaget	Forord
2. utgave 1993 Universitetsforlaget	Forord
3. utgave 2004 Kunnskapsforlaget	Forord
3. reviderte utgave 2005 Kunnskapsforlaget	
Nettutgave 2016–2018	Bjørghild Kjelsvik, redaktør 2016– 2018 Terje Svardal, redaktør 2017–2018 Christian-Emil Ore, UiO, IT-format.
Revisjon av <i>Bokmålsordboka og Nynorskordboka</i> 2018–2023	Revisjonsprosjektet Anne Engø, redaktør 2018–2023 Marita Kristiansen, redaktør 2020– 2021 Marie Lund, redaktør 2020 Gunn Inger Lyse, redaktør 2018–2023 Mikkel Ekeland Paulsen, stipendiat 2019–2023 Margunn Rauset, prosjektleder 2018– 2023 Bente Selback, redaktør 2018–2023 Kari-Anne Selvik, redaktør 2018–2023 Terje Svardal, redaktør ved Språksamlingene Kvalitetskontrollører i Språkrådet: Sturla Berg-Olsen, seniorrådgiver Knut E. Karlsen, seniorrådgiver Dagfinn Rødningen, seniorrådgiver

Nynorskordboka

Ordboka kom ut første gong i 1986 og var utarbeidd av Avdeling for nynorsk ved Norsk leksikografisk institutt, Universitetet i Oslo, i samarbeid med Norsk språkråd. Redaksjonen bestod av Marit Hovdenak, Laurits Killingbergtrø, Arne Lauvhjell, Sigurd Nordlie, Magne Rommetveit og Dagfinn Worren. Nynorskordboka har om lag 90 000 oppslagsord.

Redigeringa av førsteutgåva var fordelt slik:

Magne Rommetveit	Føreord, innleiing og brukarretteiing
Sigurd Nordlie og Dagfinn Worren	a–bowlingspelar
Dagfinn Worren	br–cøliakisk

Laurits Killingbergtrø og Marit Hovdenak	d
Laurits Killingbergtrø	e–g
Laurits Killingbergtrø og Sigurd Nordlie	h
Sigurd Nordlie	i
Laurits Killingbergtrø og Sigurd Nordlie	j
Dagfinn Worren og Arne Lauvhjell	k
Marit Hovdenak	l–n
Dagfinn Worren	o
Arne Lauvhjell og Magne Rommetveit	p–r
Dagfinn Worren	s
Arne Lauvhjell og Sigurd Nordlie	t–toårskontrakt
Dagfinn Worren	trabelere–triårs
Laurits Killingbergtrø	tro–uåte
Dagfinn Worren	v
Sigurd Nordlie	w–å
Håvard Hjulstad	EDB-opplegg

Utgåver:

1. utgåva 1986 Det Norske Samlaget	Føreord Innleiing Føreord til 3. opplaget
2. utgåva 1993 Det Norske Samlaget	Føreord
3. utgåva 2001 Det Norske Samlaget	Føreord
4. utgåva 2006 Det Norske Samlaget	Føreord
Nettutgåve 2012–2018	Føreord Oddrun Grønvik, redaktør 2012– 2018 Terje Svardal, redaktør 2017– 2018 Christian-Emil Ore, UiO: IT-format
Revisjon av <i>Bokmålsordboka og Nynorskordboka</i> 2018–2023	Revisjonsprosjektet Anne Engø, redaktør 2018–2023 Marita Kristiansen, redaktør 2020– 2021

	<p>Marie Lund, redaktør 2020 Gunn Inger Lyse, redaktør 2018–2023 Mikkel Ekeland Paulsen, stipendiat 2019–2023 Margunn Rauset, prosjektleiar 2018–2023 Bente Selback, redaktør 2018–2023 Kari-Anne Selvik, redaktør 2018–2023 Terje Svardal, redaktør ved Språksamlingane</p> <p>Kvalitetskontrollører i Språkrådet: Sturla Berg-Olsen, seniorrådgjevar Knut E. Karlsen, seniorrådgjevar Dagfinn Rødningen, seniorrådgjevar</p>
--	--

Føreord og innleiing til nynorskordboka

Føreord til 1. utgåva 1986

Planane om å arbeide ut ei større eittbands nynorsk ordbok kom opp i 1960-åra. Alf Hellevik, som på den tida og i åra fram til 1972 skiftevis var formann og varaformann i Norsk språknemnd, la fram notat og utgreiingar om denne saka, og på eit styremøte i Det Norske Samlaget 20.4. 1970 vart det sett ned ei nemnd «til å konkretisere planen om å arbeide ut ei nynorsk handordbok». Medlemer av denne nemnda var Olav T. Beito, Bjarte Birkeland (formann), Kolbjørn Heggstad, Alf Hellevik og Leif Mæhle. Sekretær var Oddvar Nes. Av økonomiske grunnar rådde nemnda til at omfanget ikkje burde vere større enn kring 600 sider.

Etter oppmoding frå styret i Norsk leksikografisk institutt, Universitetet i Oslo, arbeidde Hellevik i 1972 ut eit notat der fagnemnda i Norsk språkråd vart beden om å rå til at Norsk språkråd og Norsk leksikografisk institutt skulle gå saman om dette prosjektet. Styret i Norsk språkråd gjorde deretter vedtak om at Språkrådet i samarbeid med Norsk leksikografisk institutt skulle gje ut ei handordbok for nynorsk og ei for bokmål.

Denne nemnda vart peika ut til å leie det førebuande arbeidet: Einar Lundeby, Arnulv Sudmann og Arnold Thoresen frå Norsk språkråd, Dag Gundersen og Alf Hellevik frå Norsk leksikografisk institutt, Bjarte Birkeland frå Det Norske Samlaget og Tom Hustad frå Universitetsforlaget. Nemnda hadde fleire møte og drøfta opplegg, omfang og redigeringsprinsipp for ordbøkene.

Denne nemnda vart peika ut til å leie det førebuande arbeidet: Einar Lundeby, Arnulv Sudmann og Arnold Thoresen frå Norsk språkråd, Dag Gundersen og Alf Hellevik frå Norsk leksikografisk institutt, Bjarte Birkeland frå Det Norske Samlaget og Tom Hustad frå Universitetsforlaget. Nemnda hadde fleire møte og drøfta opplegg, omfang og redigeringsprinsipp for ordbøkene.

Sjølve ordboksarbeidet kom i gang i april 1974. Redaktørane for nynorskutgåva og bokmålsutgåva hadde da fleire sammøte der kontorsjefane i Norsk språkråd (Sudmann og Thoresen) og leiarane for nynorsk- og bokmålsavdelinga på Norsk leksikografisk institutt (Hellevik og Gundersen) var til stades. Her vart redigeringsprinsippa drøfta. Redigeringsreglane for dei to utgåvene vart samordna så langt dette lét seg gjere. Røynsle i redigeringsarbeidet seinare har likevel ført til visse justeringar i det opphavlege opplegget.

Avdeling for nynorsk, Norsk leksikografisk institutt, har stått for det redaksjonelle arbeidet med nynorskutgåva. Laurits Killingbergtrø og Sigurd Nordlie var dei første redaktørane. Dagfinn Worren vart tilsett i januar 1975. Desse tre har sidan vore faste redaktørar, bortsett frå stuttare og lengre avbrot - for Killingbergtrø og Nordlie frå slutten av 1977 til april 1981 og for Worren frå juli 1975 til august 1976. Arne Lauvhjell var redaktør frå februar 1978 til juni 1983. Marit Hovdenak har vore redaktør frå hausten 1978. Magne Rommetveit vart leiar for Avdeling for nynorsk etter Hellevik i februar 1978 og har sidan da vore med i redaksjonen på deltid.

I sluttfasen har Reidar Bø, Arnbjørg Hageberg og Jostein Stokkeland vore med på ei kritisk gjennomgåing og korrekturlesing av delar av manuskriptet. Erik Simensen frå Avdeling for gammalnorsk, Norsk leksikografisk institutt, har i revisjonsfasen gått kritisk gjennom opplysningane om etymologi. Noko av manuskriptet er også gjennomlese av sekretariatet og medlemmer av fagnemnda i Norsk språkråd.

Ordboka er dataført og ligg føre i maskinleseleg form. Manuskriptet er levert til prenting på magnetband. Håvard Hjulstad har hatt ansvaret for databehandlinga og tilsyn med dataføringa. Liv Slette har skrive inn materialet på terminal med hjelp frå mellom andre Anders Bjørnstad, Ruth Nergaard og Gudrun Dahler Vik.

Norsk språkråd og Universitetet i Oslo ved Norsk leksikografisk institutt har ytt mesteparten av midlane til utarbeiding og dataføring av manuskriptet. Fleire andre institusjonar og organisasjonar har gjeve økonomisk tilskot til arbeidet, såleis Kyrkje- og undervisningsdepartementet (no Kultur- og vitskapsdepartementet), Det Norske Samlaget, Opedalsfondet og Skuleboknemnda åt Studentmållaget i Oslo.

Oslo, 20.9.1985

Magne Rommetveit

Innleiing

Ser vi bort frå dei to banda av det vitskaplege standardverket Norsk Ordbok, har vi ikkje fått større allmennspråklege nynorske ordbøker sidan Steinar Schjøtt i 1914 gav ut Norsk ordbok med ordtydingar på norsk-dansk. I dei siste 70 åra har det såleis berre kome ut ordlister eller mindre ordbøker der hovudføremålet har vore å gje rettleiing om gjeldande nynorsk rettskriving. Nokre av dei har hatt med enkle synonym på bokmål eller nynorsk, men oftast berre for delar av ordtilfanget. Meir utførlege opplysningar om ordtydingar og bruksmåtar har derimot ikkje vore med.

Nynorskordboka skal bøte på dette saknet. Ho er ei eittbands ordbok for alle som ynskjer meir kunnskap om det nynorske ordtilfanget i dag. Ho er først og fremst ei definisjons- og rettskrivingsordbok. Rettskrivingsdelen syner gjeldande rettskriving i 1985 og er i prinsippet tenkt å vere mønster og rettesnor for nye utgåver av rettskrivingsordlister. Attåt dette gjev ho ei rad tilleggssopplysningar om orda, til dømes

om språkleg opphav og slektskap og - i ein viss mon - om normaluttale. Ho har med døme på bruken i ulike setningssamanhengar og gjev rettleiing om bruksområda til orda (overført, fagleg, forsterkande, ironisk, skjemtande bruk m.m.). Dessutan vil ein finne eit utval av vanlege forkortingar og vitskaplege nemningar.

Alf Helleviks Nynorsk ordliste (større utgåve) har lege til grunn for utvalet av ord. Dette tilfanget er fylt ut med ord frå samlingane til Norsk Ordbok. Det ferdigredigerte stoffet har her - så langt det rekk (eit stykke ut i bokstaven g) vore til god hjelp i redigeringa.

Det vart tidleg fastsett at Nynorskordboka og Bokmålsordboka skulle arbeidast ut parallelt, og da slik at redaksjonane kunne dra nytte av arbeida til kvarandre. Dette er gjort slik: Nynorskredaksjonen arbeidde først ut bokstavane a-k og bokstaven v. Bokmålsredaksjonen arbeidde samstundes ut bokstavane l-u og w-å. Deretter bytte redaksjonane manuskript og brukte utkasta i den andre målforma som grunnlag i det vidare manuskriptarbeidet.

Det synte seg snart at det trongst eit nybrottsarbeid i den delen av ordtilfanget som ikkje var ferdigredigert for Norsk Ordbok. Redaktørane måtte her i stor mon ta for seg kjeldetilfanget til Norsk Ordbok og byggje opp ordartiklar frå grunnen av. Dette var ei arbeidskrevjande oppgåve, og det måtte derfor setjast inn fleire redaktørar for at Nynorskordboka skulle bli ferdig til same tid som Bokmålsordboka.

Hovudkjelda til Nynorskordboka er ordsamlingane til Norsk Ordbok. Grunnstamma er her ord frå dei tidlegare landsmålsordbøkene (av Aasen, Ross og Schjøtt). Tilfanget i dei vart i 1930-åra støypt saman til eit grunnmanuskript der stoffet i Alf Torps Nynorsk etymologisk ordbok var innarbeidd. Dette grunnmanuskriptet har vore eit viktig hjelpemiddel i det daglege redigeringsarbeidet. Til dette kjem det store tillegget av eldre og nyare ord som har kome inn i setelarkivet seinare. Det gjeld målføretilfang som ikkje var med i landsmålsordbøkene. Hit høyrer òg materialet som Norsk Ordbok har fått frå Norsk målførearkiv. Og det gjeld utskrifter frå nynorsk skjønnerlitteratur, sakprosa og avismål. I stor mon er kjeldetilfanget ajourført fram til i dag.

Av andre kjelder kan nemnast: større og mindre ordbøker av ymse slag, større leksika (særleg Norsk Allkunnebok), offentlege dokument, og opplysningar vi har fått i personlege samtaler med fagfolk.

Det var mykje å velje i, og det vart tidleg klart at ein kunne få eit noko sprikjande og skeivt utval av ord om ein berre skulle byggje på personleg skjøn hos redaktørane. Dette galdt særleg den store mengda av målføreord. Denne regelen vart da fastsett for utvalet av slike ord: dei skulle kome med dersom dei i kjeldetilfanget var registrerte i minst tre fylke. Dersom viktige grunnar (t d. litterær bruk) talte for det, kunne ein òg ta med ord med mindre utbreiing.

Dette utveljingsprinsippet har ført til at Nynorskordboka har vorte større enn opphavleg planlagd. I alt har ho med 90 000 oppslagsord, dvs. dobbelt så mange som vi i seinare tid har hatt i dei største nynorske ordlistene.

Føreord til 1. utgåva, 3. opplaget

I tredje opplaget er det gjort ein del naudsynte rettingar som særleg gjeld rettskriving og bøyning.

Etter at instituttskipnaden ved Det historisk-filosofiske fakultet ved Universitetet i Oslo vart omorganisert frå 1. januar 1990, har Avdeling for nynorsk ved Norsk leksikografisk

institutt vorte Underavdeling for nynorsk i Avdeling for leksikografi ved Institutt for nordistikk og litteraturvitskap.

Oslo, 3.4.1991

Dagfinn Worren

Føreord til 2. utgåva

I denne nye utgåva av Nynorskordboka er skrivemåten og bøyinga av oppslagsorda ajourført i samsvar med dei siste rettskrivingsendingane. Boka er auka med ein del nye oppslagsord. Prente- og saksfeil er retta, og det er gjort somme andre endringar. Vi takkar med dette alle lesarar som har meldt frå om ting som burde rettast eller forbeholdt.

Arbeidet har gått føre seg på Avdeling for leksikografi ved Institutt for nordistikk og litteraturvitskap ved Universitetet i Oslo.

Sekretariatet i Norsk språkråd har avgjort nokre tvilsspørsmål og kome med nyttige merknader.

Oslo, 5.5.1993

Marit Hovdenak

Føreord til 3. utgåva

I denne nye utgåva av Nynorskordboka er skrivemåten og bøyinga av oppslagsorda ajourførte i samsvar med dei siste godkjende rettskrivingsendingane. For endringar (vedtekne i 1996) i bøyinga av grupper av hankjønnsord viser vi til Brukarretteleiing s. XI pkt. 3.5.1.

Vi gjer merksam på at eit omfattande reformframlegg som Norsk språkråd vedtok i 2000, ikkje er blitt godkjent av Kulturdepartementet, men sendt tilbake for vidare utgreiing. Dette vedtaket er difor ikkje innarbeidd her.

Norsk språkråd gjorde i 1999 også vedtak om nye retningsliner for opptak av importord frå dansk og tysk i nynorske ordbøker og ordlister. I samsvar med desse retningslinene er ein del slike ord tekne med i denne utgåva. Boka er også auka med ein del nye oppslagsord av andre typar; feil er retta, og det er gjort somme andre endringar. Vi takkar med dette alle lesarar som har meldt frå om ting som burde rettast eller forbeholdt.

Arbeidet har gått føre seg på Seksjon for leksikografi og målføregransking ved Institutt for nordistikk og litteraturvitskap, Universitetet Oslo. Manuskriptet er lagt i database av Dokumentasjonsprosjektets etterorganisasjon ved Christian-Emil Ore. Revisjonen og oppdateringa av dei enkelte bolkane er utført av Laurits Killingbergtrø (d-h, j, tro-uåte), Sigurd Nordlie (a-bowlingspelar, i, l-n, t-triårs, w-å), Lars S. Vikør (p-r, brukarretteleiinga) og Dagfinn Worren (br-cøliakisk, k, o, s og v). Dessutan har Anne Engø vore med og retta prentefeil og oppdatert rettskrivingsendingane i alle bolkane. Revisjonsarbeidet har gått føre seg i eit redigeringsprogram som er utvikla av Tone Adele Bjørnstad, Dokumentasjonsprosjektets etterorganisasjon, i samarbeid med redaksjonen. Boye Wangenstein, redaktør for Bokmålsordboka, har stilt til rådvelde eit omfattande tilfang av moglege nye oppslagsord som vi har gjort eit utval frå.

Sekretariatet i Norsk språkråd ved Marit Hovdenak har lagt til rette nye rettskrivingsvedtak. Hovdenak og Kåre Skadberg har lese gjennom og kommentert dei endringane som er gjorde i denne utgåva.

Oslo, september 2001

Føreord til 4. utgåva

I denne nye utgåva av Nynorskordboka er skrivemåten og bøyinga av oppslagsorda førte opp i samsvar med dei siste godkjende rettskrivingsendringane. Boka er auka med om lag 500 nye oppslagsord. Hovudtyngda av dei er ord som er komne inn i norsk sidan førre utgåva (2001). Dessutan er feil retta, og somme oppføringsmåtar er endra.

Vi takkar med dette alle som har meldt frå om ting som burde rettast eller forbeholdt, og vonar at lesarane vil halde fram med det. Ei særleg takk går til Boye Wangensteen, som stilte til rådvelde heile nyordstiltfanget med dei ferdigredigerte artiklane i tredjeutgåva av Bokmålsordboka (2005).

Arbeidet med denne utgåva har gått føre seg på [Institutt for lingvistiske og nordiske studium, Universitetet i Oslo](#). Kristin Bakken i [Norsk Ordbok 2014](#) laga planen for arbeidet. Marit Hovdenak i [Språkrådet](#) har lagt til rette dei nye rettskrivingsvedtaka. Andreas Tandberg har ført dei inn i databasen og elles vore med på den førebuande tilrettelegginga, særleg av ordtilfanget. Sjølv redigeringa har Anne Engø stått for med særleg vekt på utforminga av ordartiklane, medan Dagfinn Worren har hatt ansvaret for ordutvalet i tillegg til å samordne framdrifta i arbeidet. Marit Hovdenak har dessutan, saman med Jostein Stokkeland i Språkrådet, kome med merknader til ordutvalet og elles sett over nyinnføringane og dei andre endringane i manuskriptet.

Manuskriptet er lagt i database av [Eining for digital dokumentasjon \(EDD\)](#) ved Christian-Emil Ore, og revisjonsarbeidet har gått føre seg i eit redigeringsprogram som Tone Adele Bjørnstad, EDD, utvikla i samarbeid med redaksjonen til tredjeutgåva. For fjerdeutgåva har Lars Jørgen Tvedt hatt ansvaret for redigeringsprogrammet.

Oslo, juni 2006

Føreord til nettutgåve 2012

Nynorskordboka på Internett vart oppdatert med ny rettskriving for nynorsk til skulestart i august 2012. Oppdateringa vart gjennomført i oppslagsord med bøyingsformer, men ikkje i teksta elles. Alle oppslagsord, også samansetningar, fekk no ordklasse og full bøying. Ordboka vart kopla til Norsk ordbank slik at all rettskrivingsinformasjon vart henta derfrå.

Parallelt med oppdateringa vart det gjort ei teknisk oppgradering som gav ordboka nye funksjonar som viser innhaldet betre. Alle sitat er fullt utskrivne. Det er lagt inn leddeling i oppslagsord, mange kryssreferansar, og mange faste uttrykk (fleirordsuttrykk) er direkte søkbare. Søk i serie blir synte i ein «ariadnetråd».

Oddrun Grønvik og Christian-Emil Ore var ansvarlege for arbeidet med oppgraderinga, der også Pål Kristian Eriksen, Marit Hovdenak, Bjørghild Kjelsvik, Vemund Olstad, Bror Magnus Sviland Strand, Urd Vindenes og Gunnhild Wentzel var med.

About the dictionaries

Read this in [Nynorsk](#).

Read this in [Bokmål](#).

Nynorskordboka and *Bokmålsordboka* are monolingual dictionaries for Nynorsk and Bokmål respectively, showing current orthography and morphology, senses, usage examples and brief etymologies. The dictionaries were published for the first time in 1986, produced in a cooperative project between the University of Oslo and the Norwegian Language Council, and have run through several editions since then.

In print *Nynorskordboka* and *Bokmålsordboka* are large one-volume dictionaries. For details on either dictionary, see below.

Nynorskordboka and *Bokmålsordboka* were first edited by lexicographers from [the Department of Linguistic and Nordic Studies](#) at the University of Oslo, in cooperation with [Språkrådet](#) (the Language Council). In 2016, responsibility for *Nynorskordboka* and *Bokmålsordboka* was transferred from the University of Oslo to the University of Bergen, while Språkrådet remains a partner.

The Unit for Digital Documentation (EDD) at the University of Oslo designed the database format and adapted the dictionaries for web publication (from 1994). This responsibility now rests with the IT-department at the University of Bergen.

The dictionary portal for *Nynorskordboka* and *Bokmålsordboka* first appeared on the web in 1994. The current interface was published in 2009. The portal allows both joint and separate searches. The dictionary portal ordbok.uib.no can also be reached through dictionaryportal.eu.

Institutions behind the dictionaries

The University of Bergen and The Norwegian Language Council together owns and runs the dictionary portal for *Nynorskordboka* and *Bokmålsordboka*. The Language Council is the government agency for language issues, and tasked with carrying out official Norwegian language policy on behalf of the Ministry of Culture. The Language Council is responsible for maintaining the official orthographies of Bokmål and Nynorsk.

The University of Bergen is responsible for ICT and technical support and development for the dictionary portal, and for editing the dictionaries in accordance with the official orthographies.

Copyright and citing instructions

The contents of *Nynorskordboka* and *Bokmålsordboka* are protected by copyright, of the Norwegian Copyright Act. It is prohibited to copy from this book in violation to the Norwegian Copyright Act or contract made with Kopinor, agency for intellectual property interests. Copying in violation of the act may result in liability and confiscation, and may be punished with fines or imprisonment.

Bokmålsordboka (The Bokmål Dictionary)

Bokmålsordboka is the first monolingual defining dictionary for modern Bokmål, showing current orthography and morphology, senses and usage examples. All

headwords (base forms) show part of speech (POS). Compounds show the main juncture point. For base forms with inflection, the inflected forms are shown in full. Grammatical information comes from Norsk ordbank (the Norwegian Word Bank).

The dictionary can be searched for base forms and multi-word expressions. Serial searches are shown above the entry in sequence.

The first edition of Bokmålsordboka

The first edition was published in 1986. It was the work of The Section for Bokmål at The Norwegian Lexicographical Institute at the University of Oslo (1971-1990), in cooperation with the Norwegian Language Council. Editors in Chief were Marit Ingebjørg Landrø and Boye Wangensteen. *Bokmålsordboka* in its first edition had roughly 65 000 entries. The following list names contributors to editing the first edition of *Bokmålsordboka*:

Marit Ingebjørg Landrø	a–g
Boye Wangensteen	h–hu
Øyvind Haaland	hv–hå
Boye Wangensteen	i–k
Nina Fritzner Skadberg	l–m
Lars Anders Kulbrandstad	n–o
Kåre V. Nilsen	p–pa
Boye Wangensteen	pe–pn
Lars Anders Kulbrandstad	po–pr
Boye Wangensteen	ps–s
Jan Engh	t–tille
Øyvind Haaland	tillegg–TNT
Marit Ingebjørg Landrø	to–toårs
Nina Fritzner Skadberg	tr–u
Kristin Aass	v
Nina Fritzner Skadberg	w–å
Marit Ingebjørg Landrø	revision of l–m
Boye Wangensteen	revision of n–o
Øyvind Haaland	revision of to–tå
Boye Wangensteen	revision of u–å
Håvard Hjulstad	technical solution

Editions:

1. edition 1986 Universitetsforlaget	
2. edition 1993 Universitetsforlaget	
3. edition 2004 Kunnskapsforlaget	
3. revised edition 2005 Kunnskapsforlaget	
Web-edition 2016–	Bjørghild Kjelsvik, editor 2016 and 2018 Terje Svardal, editor 2017– Christian-Emil Ore, UiO, IT-solution

Nynorskordboka (The New Norwegian Dictionary)

Nynorskordboka is the first monolingual defining dictionary for modern Nynorsk, showing current orthography and morphology, senses and usage examples. All headwords (base forms) show part of speech (POS). Compounds show the main juncture point. For base forms with inflection, the inflected forms are shown in full. Grammatical information comes from Norsk ordbank (the Norwegian Word Bank).

The dictionary can be searched for base forms and multi-word expressions. Serial searches are shown above the entry in sequence.

The first edition of Nynorskordboka

The first edition was published in 1986. It was the work of The Section for Nynorsk at The Norwegian Lexicographical Institute at the University of Oslo (1971-1990), in cooperation with the Norwegian Language Council. Editors were Marit Hovdenak, Laurits Killingbergtrø, Arne Lauvhjell, Sigurd Nordlie, Magne Rommetveit and Dagfinn Worren. *Nynorskordboka* in its first edition had roughly 90 000 entries.

The following list coordinates editors and dictionary sections of the first edition:

Magne Rommetveit	Preface, Introduction, User instructions
Sigurd Nordlie and Dagfinn Worren	a–bowlingsspelar
Dagfinn Worren	br–cøliakisk
Laurits Killingbergtrø and Marit Hovdenak	d
Laurits Killingbergtrø	e–g
Laurits Killingbergtrø and Sigurd Nordlie	h
Sigurd Nordlie	i

Laurits Killingbergtrø and Sigurd Nordlie	j
Dagfinn Worren and Arne Lauvhjell	k
Marit Hovdenak	l–n
Dagfinn Worren	o
Arne Lauvhjell and Magne Rommetveit	p–r
Dagfinn Worren	s
Arne Lauvhjell and Sigurd Nordlie	t–toårskontrakt
Dagfinn Worren	trabelere–triårs
Laurits Killingbergtrø	tro–uåte
Dagfinn Worren	v
Sigurd Nordlie	w–å
Håvard Hjulstad	Technical solution

Editions:

1. edition 1986 Det Norske Samlaget	
2. edition 1993 Det Norske Samlaget	
3. edition 2001 Det Norske Samlaget	
4. edition 2006 Det Norske Samlaget	
Web-edition 2012–	Oddrun Grønvik, editor 2012–14 Terje Svardal, editor 2017– Christian-Emil Ore, UiO: IT-solution